

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 11. septembra 2014*

„Člen 267 PDEU — Nacionalna ustava — Obvezni postopek za oceno ustavnosti — Preverjanje skladnosti nacionalnega zakona s pravom Unije in nacionalno ustavo — Pristojnost in izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah — Neobstoj stalnega prebivališča ali znanega prebivališča tožene stranke na ozemlju države članice — Dogovor o pristojnosti, če se tožena stranka spusti v postopek — Začasni zastopnik odsotne tožene stranke“

V zadevi C-112/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Avstrija) z odločbo z dne 17. decembra 2012, ki je prispela na Sodišče 8. marca 2013, v postopku

A

proti

B in drugim,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi T. von Danwitz (poročevalec), predsednik senata, E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby in C. Vajda, sodniki,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. februarja 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A T. Frad, odvetnik,
- za B in druge A. Egger, odvetnik,
- za avstrijsko vlado G. Hesse, agent,
- za nemško vlado T. Henze in J. Kemper, agenta,
- za francosko vlado G. de Bergues, D. Colas in B. Beaupère-Manokha, agenti,

* Jezik postopka: nemščina.

— za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z L. D'Ascia, avvocato dello Stato,
— za Evropsko komisijo W. Bogensberger, H. Krämer in A.-M. Rouchaud-Joët, agenti,
po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. aprila 2014
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 267 PDEU ter člena 24 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A ter B in drugimi v zvezi z odškodninsko tožbo, ki so jo slednji vložili proti A pred avstrijskimi sodišči.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 2, 11 in 12 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:
„(2) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.
[...]
(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.
(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.“
- 4 Člen 2(1) te uredbe določa:
„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“
- 5 Člen 3 te uredbe določa:
„1. Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.

2. Zoper te osebe zlasti ni dovoljeno uporabiti nacionalnih pravil o pristojnosti iz Priloge I.“

6 Člen 24 v oddelku 7 z naslovom „Dogovor o pristojnosti“ poglavja II Uredbe št. 44/2001 določa:

„Poleg pristojnosti, ki izhaja iz drugih določb te uredbe, je pristojno tudi sodišče države članice, pred katerim se toženec spusti v postopek. To pravilo pa ne velja, če se je spustil v postopek, da bi ugovarjal pristojnosti ali če je v skladu s členom 22 izključno pristojno drugo sodišče.“

7 Člen 26 te uredbe v oddelku 8 tega poglavja z naslovom „Preizkus pristojnosti in dopustnosti“ določa:

„1. Če je toženec s stalnim prebivališčem v eni od držav članic tožen v drugi državi članici in se ne spusti v postopek, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razen če pristojnost izhaja iz določb te uredbe.

2. Sodišče prekine postopek za toliko časa, dokler se ne ugotovi, da je bilo tožencu omogočeno prejeti pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno, da je lahko pripravil obrambo, ali da so bili storjeni vsi potrebni koraki v tej smeri.

[...]“

8 Člen 34 v poglavju III z naslovom „Priznanje in izvršitev“ Uredbe št. 44/2001 v točki 2 določa, da se odločba ne prizna, če:

„tožencu, ki se ni spustil v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravil obrambo, razen če toženec ni začel postopka za izpodbijanje sodne odločbe, čeprav je imel to možnost“.

Avstrijsko pravo

Zvezni ustavni zakon

9 V skladu s členom 89(1) in (2) zveznega ustavnega zakona (Bundes-Verfassungsgesetz, v nadaljevanju: B-VG) redna sodišča niso pristojna za razveljavitev splošnih zakonov zaradi njihove neustavnosti. Oberster Gerichtshof in sodišča, ki odločajo v sporu na drugi stopnji, morajo Verfassungsgerichtshof (ustavno sodišče) v primeru dvoma glede ustavnosti splošnega zakona predlagati razveljavitev splošnega zakona.

10 Člen 92(1) B-VG določa, da je Oberster Gerichtshof najvišje sodišče v civilnih in kazenskih zadevah.

11 V skladu s členom 140(1) B-VG je Verfassungsgerichtshof pristojno za oceno ustavnosti splošnih zakonov na predlog, zlasti s strani Oberster Gerichtshof kot tudi sodišč, ki odločajo o pritožbi na drugi stopnji. Razveljavitev splošnega zakona zaradi neustavnosti s strani Verfassungsgerichtshof v skladu s členom 140(6) in (7) B-VG učinkuje *erga omnes* in zavezuje vsa sodišča in upravne organe.

Zakonik o pravnem postopku

12 Člen 115 zakona o pravnem postopku (Zivilprozessordnung, v nadaljevanju: ZPO) določa, da se osebam, katerih prebivališče ni znano, vročitev načeloma opravi tako, da se objavi vpis v zbirko uradnih razglasov („Ediktsdatei“).

13 Člen 116 ZPO določa:

„Osebam, ki se jim zato, ker njihovo prebivališče ni znano, vročitev lahko opravi le z objavo pisanja, mora sodišče postaviti začasnega zastopnika odsotne tožene stranke (člen 9 [ZPO]), če morajo te osebe na podlagi vročitve, ki jim jo je treba opraviti, za zaščito svojih pravic opraviti procesno dejanje in zlasti če pisanje, ki se mora vročiti, vsebuje vabilo na narok.“

14 V skladu s členom 117 ZPO se mora postavitvev začasnega zastopnika odsotne tožene stranke objaviti z uradnim obvestilom v zbirki uradnih razglasov, v katero lahko vsakdo vpogleda prek samodejnega prenosa podatkov.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

15 B in drugi so pri Landesgericht Wien 12. oktobra 2009 zoper A vložili odškodninsko tožbo, s katero so trdili, da je slednji v Kazahstanu ugrabil njihove može oziroma očete.

16 Glede pristojnosti avstrijskih sodišč so B in drugi navedli, da je imel A običajno prebivališče na območju sodišča, ki mu je bila zadeva predložena.

17 Landesgericht Wien je večkrat poskusilo opraviti vročitev, na podlagi česar se je ustvaril vtis, da A na naslovih, kjer se je vročitev poskusila opraviti, več ne prebiva. To sodišče je 27. avgusta 2010 na zahtevo B in drugih postavilo začasnega zastopnika odsotne tožene stranke (Abwesenheitskurator) v skladu s členom 116 ZPO.

18 Ta začasni zastopnik odsotne tožene stranke je po vročitvi tožbe nanjo odgovoril, pri čemer je predlagal, naj se tožba zavrne, podal pa je tudi številne vsebinske ugovore, ne da bi izpodbijal mednarodno pristojnost avstrijskih sodišč.

19 Šele po tem je odvetniška pisarna, ki jo je za zastopanje pooblastil A, zanj posredovala in podala ugovor mednarodne nepristojnosti avstrijskih sodišč. V tej zvezi je trdila, da posredovanje začasnega zastopnika odsotne tožene stranke ne more biti podlaga za mednarodno pristojnost avstrijskih sodišč, saj slednji ni bil v stiku z A in naj ne bi poznal upoštevnihih okoliščin v Kazahstanu. V zvezi s svojim prebivališčem je A navedel, da je Avstrijo trajno zapustil že pred vložitvijo tožbe zoper njega. Navedel je, da kraja svojega prebivališča temu sodišču ni razkril, ker naj bi bilo njegovo življenje v nevarnosti, predlagal pa je, naj se vsa pisanja v prihodnje vročajo pooblaščenim odvetniški pisarni.

20 Landesgericht Wien se je izreklo za mednarodno nepristojno in je tožbo zavrglo. Menilo je, da se prebivališče A nahaja na ozemlju Republike Malte in da okoliščina, da se je začasni zastopnik odsotne tožene stranke spustil v postopek, ni spustitev v postopek v smislu člena 24 Uredbe št. 44/2001.

21 Oberlandesgericht Wien je ugodilo pritožbi, ki so jo zoper to odločbo vložili B in drugi, ter zavrnilo ugovor mednarodne nepristojnosti. Menilo je, da morajo nacionalna sodišča na podlagi člena 26 Uredbe št. 44/2001 preizkusiti svojo mednarodno pristojnost le, če se tožena stranka ne spusti v postopek. Procesna dejanja začasnega zastopnika odsotne tožene stranke, ki je zavezan k varovanju interesov tožene stranke, pa ima po avstrijskem pravu enake pravne učinke kot procesno dejanje običajnega pooblaščenca.

22 A je zoper ta sklep pri Oberster Gerichtshof vložil revizijo in uveljavljal kršitev pravice do obrambe, ki je zagotovljena v členu 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP) in členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina). B in drugi pa se, nasprotno, sklicujejo na svojo temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva, ki je prav tako zagotovljena z določbami EKČP in Listine, ob tem pa zahtevajo postavitev začasnega zastopnika odsotne tožene stranke v skladu s členom 116 ZPO.

- 23 Po navedbah Oberster Gerichtshof je imel A v času vložitve tožbe prebivališče na Malti. Ker naj začasni zastopnik odsotne tožene stranke A ne bi podal ugovora mednarodne nepristojnosti avstrijskih sodišč, naj bi se postavljalo vprašanje, ali je treba odgovor na tožbo, ki ga je podal ta začasni zastopnik odsotne tožene stranke, pripisati A in ali pomeni, da se je spustil v postopek v smislu člena 24 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001. V tej zvezi Oberster Gerichtshof trdi, da se pooblastilo za zastopanje, dano začasnemu zastopniku odsotne tožene stranke v skladu s členom 116 ZPO, lahko hkrati šteje za potrebno, da se zagotovi varstvo temeljne pravice B do primernega in učinkovitega pravnega sredstva in kot nezdružljivo s temeljno pravico A do zaslišanja.
- 24 Predložitveno sodišče v tej zvezi navaja, da v skladu z ustaljeno sodno prakso, odvisno od primera, slednje ne uporabi zakonskih določb, ki so neskladne s pravom Unije, upoštevajoč načelo primarnosti tega prava. Verfassungsgerichtshof pa naj bi v odločbi z dne 14. marca 2012, U 466/11, odstopalo od te sodne prakse s tem, da je presodilo, da bi moral biti njegov nadzor ustavnosti nacionalnih zakonov v okviru postopka splošnega nadzora nad predpisi („Verfahren der generellen Normenkontrolle“) na podlagi člena 140 B-VG razširjen na določbe Listine. V okviru tega postopka bi se bilo namreč na pravice, zagotovljene z EKČP, pred njim mogoče sklicevati kot na ustavne pravice. Načelo enakovrednosti, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, bi po mnenju Verfassungsgerichtshof prav tako zahtevalo, da se njegov splošni nadzor zakonov prav tako nanaša na pravice, ki so zagotovljene z Listino.
- 25 Oberster Gerichtshof meni, da avstrijska sodišča zaradi te odločbe ne smejo samovoljno dopustiti neuporabe zakona, ki je v nasprotju z Listino, temveč morajo „brez vpliva na možnost vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču“ pri Verfassungsgerichtshof vložiti predlog za splošno razveljavitev tega zakona. Poleg tega je slednje presodilo, da v primeru, kadar ima z avstrijsko ustavo zagotovljena pravica enako področje uporabe kot pravica iz Listine, Sodišču ni treba postaviti vprašanja za predhodno odločanje v smislu člena 267 PDEU. V tem primeru razlaga Listine ne bi bila pomembna za odločitev o predlogu za splošno razveljavitev zakona, to je odločitev, ki bi lahko temeljila na pravicah, zagotovljenih v avstrijski ustavi.
- 26 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali načelo enakovrednosti zahteva razširitev nasprotne tožbe zaradi neustavnosti na pravice, ki jih zagotavlja Listina, če bi bili posledici te tožbe podaljšanje trajanja postopka in povečanje stroškov. Cilj splošne poprave prava z razveljavitvijo zakona, ki je v nasprotju z Listino, bi bil prav tako lahko dosežen po koncu postopka. Poleg tega okoliščina, da ima pravica, zagotovljena v avstrijski ustavi, enako področje uporabe kot pravica iz Listine, ne bi mogla oprostiti obveznosti vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe. Ne bi moglo biti izključeno, da razlaga te temeljne pravice s strani Verfassungsgerichtshof odstopa od razlage Sodišča in zato posega v obveznosti, ki izhajajo iz Uredbe št. 44/2001.
- 27 V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali pri izvajanju prava Evropske unije za postopkovno ureditev, v skladu s katero morajo redna sodišča, ki morajo odločiti v zadevi, sicer presojeti tudi protiustavnost zakonov, vendar zakonov ne morejo na splošno razveljaviti, saj lahko to stori le na poseben način organizirano ustavno sodišče, iz evropskopravnega ‚načela enakovrednosti‘ izhaja, da morajo redna sodišča, če je zakon v nasprotju s členom 47 [Listine], med postopkom ustavnemu sodišču tudi predlagati splošno razveljavitev zakona, in ne le v konkretnem primeru ne uporabiti zakona?
  2. Ali je treba člen 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje postopkovni določbi, v skladu s katero mednarodno nepristojno sodišče za stranko, katere prebivališče ni znano, postavi začasnega zastopnika [odsotne tožene stranke], ki lahko s tem, da se „spusti v postopek“, zavezuje povzroči, da postane sodišče mednarodno pristojno?

3. Ali je treba člen 24 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah razlagati tako, da ‚se toženec spusti v postopek‘ v smislu te določbe, le če ustrezno procesno dejanje opravi sam ali od njega pooblaščen pravn zastopnik, ali pa velja to brez omejitve, tudi če to procesno dejanje opravi začasni zastopnik [odsotne tožene stranke], ki je bil postavljen v skladu s pravom države članice?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 28 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero morajo redna sodišča, ki odločajo o pritožbi ali na zadnji stopnji, če menijo, da je nacionalni zakon v nasprotju s členom 47 Listine, med postopkom, ki teče pred njimi, ustavnemu sodišču predlagati splošno razveljavitev zakona, namesto da ga v konkretnem primeru zgolj ne uporabijo.
- 29 Čeprav se predložitveno sodišče v prvem vprašanju sklicuje zgolj na načelo enakovrednosti zaradi sodne prakse *Verfassungsgerichtshof*, ki je na tem načelu utemeljilo obveznost, da se mu predloži predlog za splošno razveljavitev vseh zakonov, ki so v nasprotju z Listino, se iz utemeljitve predložitvene odločbe zdi, da se to sodišče sprašuje zlasti o združljivosti te sodne prakse glede na obveznosti rednih sodišč na podlagi člena 267 PDEU in načela primarnosti prava Unije.
- 30 V tej zvezi iz predložitvene odločbe izhaja, da morajo redna sodišča, ki odločajo o pritožbi ali na zadnji stopnji, v skladu z ustaljeno sodno prakso *Verfassungsgerichtshof*, navedeno v točki 24 te sodbe, začeti postopek pri slednjem, če menijo, da je zakon v nasprotju z Listino, po postopku za splošno razveljavitev zakona na podlagi členov 89 in 140 B-VG. Ker je treba tak predlog za splošno razveljavitev zakona podati v okviru postopka pred rednimi sodišči, predložitveno sodišče meni, da ta ne smejo takoj odločiti v sporu, ki jim je bil predložen, ob tem da ne uporabijo zakona, za katerega menijo, da ni v skladu z Listino.
- 31 Poleg tega predložitveno sodišče glede posledic te ustavne sodne prakse za obveznosti, ki izhajajo iz člena 267 PDEU, navaja le, da obveznost, da se *Verfassungsgerichtshof* predloži vse zakone, ki so v nasprotju z Listino, ne vpliva na možnost vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču, in ne navaja, ali je ta možnost omejena.
- 32 Vendar iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, ki vsebuje v točki 24 te sodbe navedeno odločbo *Verfassungsgerichtshof*, izhaja, da taka obveznost predložitve predloga za razveljavitev splošnega zakona ne vpliva na možnost rednih sodišč, da po vzoru *Verfassungsgerichtshof*, vzetem iz sodne prakse Sodišča v sodbi *Melki in Abdeli* (C-188/10 in C-189/10, EU:C:2010:363, točka 57), Sodišču v predhodno odločanje predložijo katero koli vprašanje, za katero menijo, da je potrebno, in celo po vmesnem postopku ocene ustavnosti, da sprejmejo vsak ukrep, ki je potreben za zagotovitev začasnega pravnega varstva pravic, in po takem vmesnem postopku ne uporabijo nacionalne določbe, za katero menijo, da je v nasprotju s pravom Unije. V tej zvezi *Verfassungsgerichtshof* meni, da je pomembno, kot izhaja tudi iz točke 42 te odločbe, da Sodišče ni prikrajšano za možnost nadzora veljavnosti sekundarne zakonodaje Unije glede na primarno pravo in Listino.
- 33 Na prvo vprašanje je treba odgovoriti ob upoštevanju teh okoliščin.
- 34 V zvezi s tem je treba spomniti, da je na podlagi člena 267 PDEU Sodišče pristojno za predhodno odločanje o vprašanjih glede razlage Pogodb in aktov institucij, organov, uradov in agencij Unije in glede veljavnosti teh aktov. Ta člen v drugem odstavku določa, da nacionalno sodišče lahko predloži

tako vprašanje v odločanje Sodišču, če meni, da je treba glede vprašanja sprejeti odločitev, ki mu bo omogočala izreči sodbo, in v tretjem odstavku, da je to dolžno storiti, če zoper njegove odločitve po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva.

- 35 Iz tega sledi, prvič, da čeprav je v nekaterih okoliščinah lahko bolje, da se ugotovi dejansko stanje in da so vprašanja, ki se nanašajo le na nacionalno pravo, razrešena ob predložitvi predloga Sodišču (glej sodbe *Irish Creamery Milk Suppliers Association* in drugi, 36/80 in 71/80, EU:C:1981:62, točka 6; *Meilicke*, C-83/91, EU:C:1992:332, točka 26, in *JämO*, C-236/98, EU:C:2000:173, točka 31), imajo nacionalna sodišča najširšo diskrecijsko pravico glede predložitve vprašanja Sodišču, če ugotovijo, da se v zadevi, o kateri odločajo, pokažejo vprašanja glede razlage ali presoje veljavnosti določb prava Unije, glede katerih morajo odločiti (glej zlasti sodbe *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, EU:C:1974:3, točka 3; *Mecanarte*, C-348/89, EU:C:1991:278, točka 44, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, točka 88, ter *Melki in Abdeli*, EU:C:2010:363, točka 41).
- 36 Drugič, Sodišče je že presodilo, da ima nacionalno sodišče, ki v okviru svojih pristojnosti uporablja določbe prava Unije, dolžnost zagotoviti polni učinek teh določb, pri čemer lahko po potrebi odloči, da ne bo uporabilo neskladne določbe nacionalne zakonodaje, tudi naknadne, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati predhodno odpravo te določbe po zakonodajni poti ali kakšnem drugem ustavnem postopku (glej zlasti sodbe *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, točki 21 in 24; *Filipiak*, C-314/08, EU:C:2009:719, točka 81; *Melki in Abdeli*, EU:C:2010:363, točka 43 in navedena sodna praksa, ter *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, točka 45).
- 37 Vsaka določba nacionalnega pravnega reda in vsaka zakonodajna, upravna ali sodna praksa, katere učinek bi bil zmanjšanje učinkovitosti prava Unije s tem, da bi se sodišču, pristojnemu za uporabo tega prava, odrekla možnost, da ob tej uporabi stori vse potrebno, da se ne uporabijo nacionalne zakonske določbe, ki morebiti ovirajo polni učinek predpisov Unije, je namreč nezdržljiva z zahtevami narave prava Unije (glej sodbe *Simmenthal*, EU:C:1978:49, točka 22, *Factortame* in drugi, C-213/89, EU:C:1990:257, točka 20, in *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, točka 46 in navedena sodna praksa). Tako bi bilo, če bi bila ob neskladju med določbo prava Unije in nacionalnim zakonom pristojnost za razrešitev tega vprašanja dodeljena drugemu organu z lastno diskrecijsko pravico, ne pa sodišču, ki mora zagotoviti uporabo prava Unije, tudi če bi bila ovira za polno učinkovitost tega prava, ki s tem nastane, le začasna (glej sodbi *Simmenthal*, EU:C:1978:49, točka 23, ter *Melki in Abdeli*, EU:C:2010:363, točka 44).
- 38 Tretjič, Sodišče je presodilo, da s tem, da je treba na podlagi ugotovitve, da nacionalno pravno pravilo ni v skladu z ustavo, obvezno sprožiti postopek pred ustavnim sodiščem, nacionalnemu sodišču, ki razsoja v sporu, ki se nanaša na pravo Unije, in ki meni, da nacionalna določba ni v nasprotju le s pravom Unije, temveč tudi z ustavo, ni odvzeta pristojnost niti ni oproščeno dolžnosti, ki sta določeni v členu 267 PDEU, da Sodišču predloži vprašanja glede razlage ali veljavnosti prava Unije. Učinkovitost prava Unije bi bila namreč ogrožena, če bi obstoj obvezne sprožitve postopka pred ustavnim sodiščem lahko nacionalnemu sodišču, ki razsoja v sporu, ki se nanaša na pravo Unije, onemogočil izvajanje v členu 267 PDEU določene pristojnosti, da Sodišču predloži vprašanja, ki se nanašajo na razlago ali veljavnost prava Unije, da bi to lahko presodilo, ali je nacionalno pravilo v skladu s pravom Unije ali ne (sodba *Melki in Abdeli*, EU:C:2010:363, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 39 Glede na sodno prakso, navedeno v točkah od 35 do 38 te sodbe, je namreč za delovanje sistema sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, določenega v členu 267 PDEU, in načelo primarnosti prava Unije potrebno, da lahko nacionalno sodišče svobodno, in kadar koli se mu to zdi primerno, celo po končanem vmesnem postopku ocene ustavnosti, predloži Sodišču v predhodno odločanje vprašanje, ki se mu zdi potrebno (glej v tem smislu sodbo *Melki in Abdeli*, EU:C:2010:363, točki 51 in 52).

- 40 Poleg tega je zato, ker nacionalno pravo določa obveznost sprožitve vmesnega postopka splošne ocene ustavnosti zakonov, za delovanje v členu 267 PDEU določenega sistema vseeno potrebno, da lahko navedeno sodišče svobodno sprejme vsak ukrep, ki je potreben za zagotovitev začasnega pravnega varstva pravic, ki jih zagotavlja pravni red Unije, in da po takem vmesnem postopku ne uporabi navedene nacionalne zakonske določbe, če meni, da je v nasprotju s pravom Unije (glej sodbo Melki in Abdeli, EU:C:2010:363, točka 53).
- 41 Nazadnje, v zvezi z vzporedno uporabo temeljnih pravic, zagotovljenih na podlagi nacionalne ustave, ter pravic, zagotovljenih na podlagi Listine, na nacionalno zakonodajo, ki izvaja pravo Unije v smislu njenega člena 51(1), je treba poudariti, da to, da je vmesni postopek ocene ustavnosti nacionalnega zakona, katerega vsebina je le prenos kogentnih določb direktive Unije, prednosten, ne more vplivati na pristojnost, ki jo ima le Sodišče, da ugotovi neveljavnost akta Unije – in zlasti direktive – saj je namen te pristojnosti, da se z zagotovitvijo enotne uporabe prava Unije zagotovi pravna varnost (glej v tem smislu sodbe Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, točke od 15 do 20; IATA in ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, točka 27; Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, točka 53, ter Melki in Abdeli, EU:C:2010:363, točka 54).
- 42 Če bi namreč to, da je vmesni postopek ocene ustavnosti prednosten, vodilo do razveljavitve nacionalnega zakona, s katerim so le prenesene kogentne določbe direktive Unije, ker je ta zakon v nasprotju z nacionalno ustavo, bi bila Sodišču v praksi odvzeta možnost, da na podlagi predloga sodišča zadevne države članice opravi nadzor nad veljavnostjo navedene direktive na podlagi enakih razlogov, ki se nanašajo na zahteve primarnega prava in med drugim pravic, ki so priznane z Listino, za katero člen 6 PEU določa, da ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi (sodba Melki in Abdeli, EU:C:2010:363, točka 55).
- 43 Preden se lahko opravi vmesna ocena ustavnosti nacionalnega zakona, katerega vsebina je le prenos kogentnih določb direktive Unije, na podlagi enakih razlogov, s katerimi se izpodbija veljavnost direktive, so nacionalna sodišča, zoper odločitve katerih po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, načeloma dolžna na podlagi člena 267, tretji odstavek, PDEU Sodišču predložiti vprašanje o veljavnosti te direktive in nato upoštevati to, kar izhaja iz sodbe, ki jo izda Sodišče v postopku predhodnega odločanja, razen če je sodišče, ki je sprožilo vmesni postopek ocene ustavnosti, že samo predložilo to vprašanje Sodišču na podlagi drugega odstavka tega člena. Glede na nacionalni zakon, s katerim je prenesena taka vsebina, je namreč vprašanje veljavnosti direktive glede na obveznost njenega prenosa predhodno (sodba Melki in Abdeli, EU:C:2010:363, točka 56).
- 44 Poleg tega, če imajo države članice na podlagi prava Unije prosto presojo v okviru izvedbe akta prava Unije, nacionalni organi in sodišča načeloma lahko uporabijo nacionalne standarde glede varstva temeljnih pravic, pod pogojem, da se s to uporabo ne posega v raven varstva, ki je zagotovljena z Listino, kot jo razlaga Sodišče, niti v primarnost, enotnost in učinkovitost prava Unije (glej v tem smislu sodbo Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, točka 60).
- 45 V zvezi z načelom enakovrednosti, na katero se sklicuje predložitveno sodišče, je treba navesti, da v skladu s tem načelom postopkovna pravila za pravna sredstva, katerih namen je varstvo pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Unije, ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki se nanašajo na podobna nacionalna pravna sredstva (sodbi Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, točka 33, in Agroconsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, točka 36 ter navedena sodna praksa). Posledica upoštevanja načela enakovrednosti ne more biti, da so nacionalna sodišča pri uporabi nacionalnih procesnopравnih določb oproščena strogega upoštevanja zahtev iz člena 267 PDEU.
- 46 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero morajo redna sodišča, ki odločajo o pritožbi ali na zadnji stopnji, če menijo, da je nacionalni zakon v nasprotju s členom 47 Listine, med postopkom, ki teče pred njimi, ustavnemu

sodišču predlagati splošno razveljavitev zakona, namesto da ga v konkretnem primeru zgolj ne uporabijo, če prednostni značaj tega postopka preprečuje rednim sodiščem – tako pred vložitvijo takega predloga pri nacionalnem sodišču, pristojnem za izvajanje nadzora ustavnosti zakonov, kot tudi, če je treba, potem ko to sodišče sprejme odločitev glede tega predloga – da izrabijo možnost oziroma izpolnijo obveznost predložitve vprašanj za predhodno odločanje Sodišču. Nasprotno pa je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da ne nasprotuje taki nacionalni ureditvi, če lahko redna sodišča še vedno:

- prosto odločijo, kadar koli se jim to zdi primerno, celo po vmesnem postopku ocene ustavnosti, da predložijo Sodišču v predhodno odločanje vsa vprašanja, ki se jim zdijo potrebna,
- prosto sprejmejo vsak ukrep, ki je potreben za zagotovitev začasnega pravnega varstva pravic, ki jih zagotavlja pravni red Unije, in
- po takem vmesnem postopku ne uporabijo nacionalne določbe, za katero menijo, da je v nasprotju s pravom Unije.

Naloga predložitvenega sodišča je, da preveri, ali je mogoče nacionalno zakonodajo iz postopka v glavni stvari razlagati v skladu s temi zahtevami prava Unije.

Drugo in tretje vprašanje

- 47 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 24 Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 47 Listine razlagati tako, da če nacionalno sodišče za toženo stranko, ki ji tožba ni bila vročena, ker njeno prebivališče ni znano, postavi začasnega zastopnika odsotne tožene stranke v skladu z nacionalno zakonodajo, okoliščina, da se tačasni zastopnik odsotne tožene stranke spusti v postopek, pomeni, da se spusti v postopek v smislu člena 24 te uredbe, kar ustvarja mednarodno pristojnost tega sodišča.
- 48 Najprej je treba poudariti, da v skladu z ugotovitvami predložitvenega sodišča ob začetku postopka pred avstrijskimi sodišči A ni več imel prebivališča v tej državi članici. Poleg tega je predmet tega spora odškodninska tožba zaradi ugrabitve oseb, ki se ni zgodila v Avstriji, temveč v Kazahstanu. Zato je torej treba ugotoviti, da mednarodna pristojnost avstrijskih sodišč ne izhaja iz člena 2(1) Uredbe št. 44/2001. Poleg tega pa se ne zdi, da ima spor o glavni stvari kakršno koli zvezo z avstrijskim ozemljem, kar bi lahko ustvarilo pristojnost na podlagi določb te uredbe, razen če se je A spustil v postopek pred sodiščem, ki odloča v sporu, v skladu s členom 24 te uredbe.
- 49 V tej zvezi iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da imačasni zastopnik odsotne tožene stranke, postavljen v skladu s členom 116 ZPO, široko pooblastilo za zastopanje, ki vključuje tudi pooblastilo za udeležbo na naroku za odsotno stranko.
- 50 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba določbe Uredbe št. 44/2001 razlagati samostojno, ob upoštevanju njene sistematike in ciljev (glej v tem smislu sodbi Cartier parfums-lunettes in Axa Corporate Solutions Assurance, C-1/13, EU:C:2014:109, točka 32 in navedena sodna praksa, ter Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, točka 24).
- 51 Določbe prava Unije, kot so določbe Uredbe št. 44/2001, je treba razlagati ob upoštevanju temeljnih pravic, ki so na podlagi ustaljene sodne prakse sestavni del splošnih pravnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče in ki so zdaj vključene v Listino (glej v tem smislu sodbo Google Spain in Google, C-131/12, EU:C:2014:317, točka 68 in navedena sodna praksa). V zvezi s tem je treba spomniti, da je namen vseh določb Uredbe št. 44/2001 v okviru njenih ciljev zagotavljati, da postopki, v katerih se

sprejemajo sodne odločbe, potekajo ob spoštovanju pravice do obrambe, kakor je določena v členu 47 Listine (glej sodbi *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, točki 48 in 49, in *G*, C-292/10, EU:C:2012:142, točki 47 in 48 in navedena sodna praksa).

- 52 Glede na navedene ugotovitve je treba preučiti, ali okoliščina, da se je začasni zastopnik odsotne tožene stranke spustil v postopek, šteje za spustitev v postopek v smislu člena 24 Uredbe št. 44/2001.
- 53 V povezavi s tem je treba najprej spomniti, da je člen 24 uvrščen v oddelek 7 z naslovom „Dogovor o pristojnosti“ poglavja II Uredbe št. 44/2001. Člen 24, prvi stavek, določa pravilo o pristojnosti, ki temelji na udeležbi tožene stranke v postopku, za vse spore, v katerih pristojnost sodišča, ki odloča o sporu, ne izhaja iz drugih določb te uredbe. Ta določba se uporablja tudi takrat, ko je bila zadeva sodišču predložena ob neupoštevanju določb navedene uredbe, in povzroči, da je udeležbo tožene stranke mogoče šteti za tiho priznanje pristojnosti sodišča, ki odloča o sporu, in torej za dogovor o njegovi pristojnosti (glej sodbi *ČPP Vienna Insurance Group*, C-111/09, EU:C:2010:290, točka 21, in *Cartier parfums-lunettes in Axa Corporate Solutions Assurance*, EU:C:2014:109, točka 34).
- 54 Kot je navedel generalni pravobranilec v točki 43 sklepnih predlogov, tihi dogovor o pristojnosti na podlagi člena 24, prvi stavek, Uredbe št. 44/2001 temelji na namerni odločitvi strank spora o tej pristojnosti, kar predpostavlja, da je tožena stranka seznanjena s postopkom, ki teče proti njej. Nasprotno, za odsotno toženo stranko, ki ji tožba ni bila vročena in ne ve za postopek, ki teče proti njej, se ne more šteti, da je tiho privolila v pristojnost.
- 55 Poleg tega odsotna tožena stranka, ki ne ve za tožbo, vloženo proti njej, kot tudi imenovanje začasnega zastopnika odsotne tožene stranke temu zastopniku ne moreta zagotoviti vseh potrebnih informacij za presojo mednarodne pristojnosti sodišča, ki odloča v sporu, in mu omogočiti, da učinkovito izpodbija to pristojnost ali poda privolitev. V teh okoliščinah dejstvo, da se je ta začasni zastopnik odsotne tožene stranke spustil v spor, prav tako ne bi moglo šteti za tiho priznanje te tožene stranke.
- 56 Drugič, navesti je treba, da je v okviru Uredbe št. 44/2001 mednarodna pristojnost sodišča, ki odloča v sporu, predmet sodnega nadzora po uradni dolžnosti ali na predlog te tožene stranke, kot izhaja iz členov 26 in 34, točka 2, te uredbe le, če se tožena stranka ne odziva. V teh okoliščinah spoštovanje pravice do obrambe zahteva, da lahko pravni zastopnik za toženo stranko v smislu Uredbe št. 44/2001 veljavno nastopi le, če dejansko lahko zagotovi zaščito pravic odsotne tožene stranke. Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča v zvezi s členom 27, točka 2, Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji, ter sodne prakse v zvezi s členom 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001, se šteje, da tožena stranka, ki ne ve za postopek, ki je bil uveden proti njej, in v imenu katere nastopa odvetnik ali „skrbnik“, ki ni pooblaščenec, nikakor ni v stanju, da bi se učinkovito branila, zato je treba posledično šteti, da se ni spustila v postopek, četudi je slednji postal kontradiktoren (glej v tem smislu razlago te konvencije z dne 28. septembra 1968, kot je bila spremenjena, ter sodbi *Hendrikman in Feyen*, C-78/95, EU:C:1996:380, točka 18, in *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, točki 53 in 54).
- 57 Tretjič, razlaga člena 24 te uredbe, v skladu s katero se začasni zastopnik odsotne tožene stranke zanj lahko spusti v spor, ni v skladu s cilji pravil o pristojnosti iz te uredbe, ki morajo biti, tako kot izhaja iz uvodne izjave 11, čim bolj predvidljivi in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca. V položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, ko tožba ni bila vročena A, ki je imel prebivališče v drugi državi članici od tiste, v kateri je sodišče, se za ugotovitev, da so avstrijska sodišča mednarodno pristojna zaradi spustitve v postopek začasnega zastopnika odsotne tožene stranke, imenovane za A, ne more šteti, da je predvidljiva.

- 58 Nazadnje, pravica tožeče stranke do učinkovitega pravnega sredstva, zagotovljena na podlagi člena 47 Listine, ki jo je treba izvajati hkrati s pravicami do obrambe tožene stranke v okviru Uredbe št. 44/2001 (glej v tem smislu sodbi *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, točki 48 in 49, in *G*, EU:C:2012:142, točki 47 in 48), ne zahteva različne razlage člena 24 te uredbe, v nasprotju s tem, kar navajajo B in drugi v svojih stališčih, predloženih Sodišču.
- 59 V zvezi s tem B in drugi navajajo, da v okviru spora o glavni stvari A še vedno ni navedel svojega dejanskega prebivališča, s čimer ovira določitev pristojnega sodišča in izvrševanje njihove pravice do učinkovitega pravnega sredstva. Da bi se v teh okoliščinah izognilo položaju odrekanja pravnega varstva in da bi se zagotovilo pravo razmerje med pravicami tožene stranke in pravicami tožeče stranke v skladu s sodno prakso, navedeno v prejšnji točki, je zato treba potrditi, da se začasni zastopnik odsotne tožene stranke lahko spusti v spor za toženo stranko v smislu člena 24 Uredbe št. 44/2001.
- 60 Čeprav je Sodišče v posebnih okoliščinah zadev, v katerih sta bili izdani sodbi *Hypoteční banka* (EU:C:2011:745) in *G* (EU:C:2012:142), presodilo, da Uredba št. 44/2001, ki se razlaga ob upoštevanju člena 47 Listine, ne nasprotuje postopku zoper odsotno toženo stranko, v katerem je bila slednji odvzeta možnost učinkovite obrambe, je poudarilo dejstvo, da ima ta tožena stranka možnost, da pravice do obrambe uveljavlja z nasprotovanjem, v skladu s členom 34, točka 2, te uredbe, priznanju sodbe, ki je bila izrečena zoper njo (glej v tem smislu sodbi *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, točki 54 in 55, in *G*, C-292/10, EU:C:2012:142, točki 57 in 58). Vendar pa ta možnost tožbe na podlagi člena 34, točka 2, te uredbe predpostavlja – kot je bilo navedeno v točki 56 te sodbe – da tožena stranka ni bila pravočasna in da postopkovna dejanja, ki jih je opravil skrbnik ali začasni zastopnik odsotne tožene stranke, niso bila enaka, kot če bi se slednja spustila v postopek v smislu te uredbe. Nasprotno, v tem primeru so posledice postopkovnih dejanj, ki jih je opravil začasni zastopnik odsotne tožene stranke na podlagi člena 116 ZPO, da je treba šteti, da se je A spustil v postopek pred sodiščem, ki odloča na podlagi nacionalne zakonodaje. Ne more se šteti, da razlaga člena 24 Uredbe št. 44/2001, v skladu s katero se tak skrbnik ali začasni zastopnik odsotne tožene stranke lahko spusti v postopek za toženo stranko v smislu člena 24 Uredbe št. 44/2001, vzpostavlja pravo razmerje med pravico do učinkovitega pravnega sredstva in pravico do obrambe.
- 61 Zato je na drugo in tretje vprašanje treba odgovoriti, da je člen 24 Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 47 Listine treba razlagati tako, da če nacionalno sodišče za stranko, ki ji tožba ni bila vročena, ker njeno prebivališče ni znano, postavi začasnega zastopnika odsotne tožene stranke v skladu z nacionalno zakonodajo, okoliščina, da se ta začasni zastopnik spusti v postopek, ne pomeni, da se spusti v postopek tožena stranka v smislu člena 24 te uredbe, kar ustvarja mednarodno pristojnost tega sodišča.

Stroški

- 62 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

- 1. Pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero morajo redna sodišča, ki odločajo o pritožbi ali na zadnji stopnji, če menijo, da je nacionalni zakon v nasprotju s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, med postopkom, ki teče pred njimi, ustavnemu sodišču predlagati splošno razveljavitev zakona, namesto da ga v konkretnem primeru zgolj ne uporabijo, če prednostni značaj tega postopka preprečuje rednim sodiščem – tako pred vložitvijo takega predloga pri nacionalnem sodišču, pristojnem za izvajanje nadzora ustavnosti zakonov, kot tudi, če je treba, potem ko to sodišče sprejme odločitev glede tega**

predloga – da izrabijo možnost oziroma izpolnijo obveznost predložitve vprašanj za predhodno odločanje Sodišču. Nasprotno pa je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje taki nacionalni ureditvi, če lahko redna sodišča še vedno:

- prosto odločijo, kadar koli se jim to zdi primerno, celo po vmesnem postopku ocene ustavnosti, da predložijo Sodišču v predhodno odločanje vsa vprašanja, ki se jim zdijo potrebna,
- prosto sprejmejo vsak ukrep, ki je potreben za zagotovitev začasnega pravnega varstva pravic, ki jih zagotavlja pravni red Unije, in
- po takem vmesnem postopku ne uporabijo nacionalne določbe, za katero menijo, da je v nasprotju s pravom Unije.

Naloga predložitvenega sodišča je, da preveri, ali je mogoče nacionalno zakonodajo iz postopka v glavni stvari razlagati v skladu s temi zahtevami prava Unije.

2. Člen 24 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah v povezavi s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da če nacionalno sodišče za stranko, ki ji tožba ni bila vročena, ker njeno prebivališče ni znano, postavi začasnega zastopnika odsotne tožene stranke v skladu z nacionalno zakonodajo, okoliščina, da se ta začasni zastopnik spusti v postopek, ne pomeni, da se spusti v postopek tožena stranka v smislu člena 24 te uredbe, kar ustvarja mednarodno pristojnost tega sodišča.

Podpisi